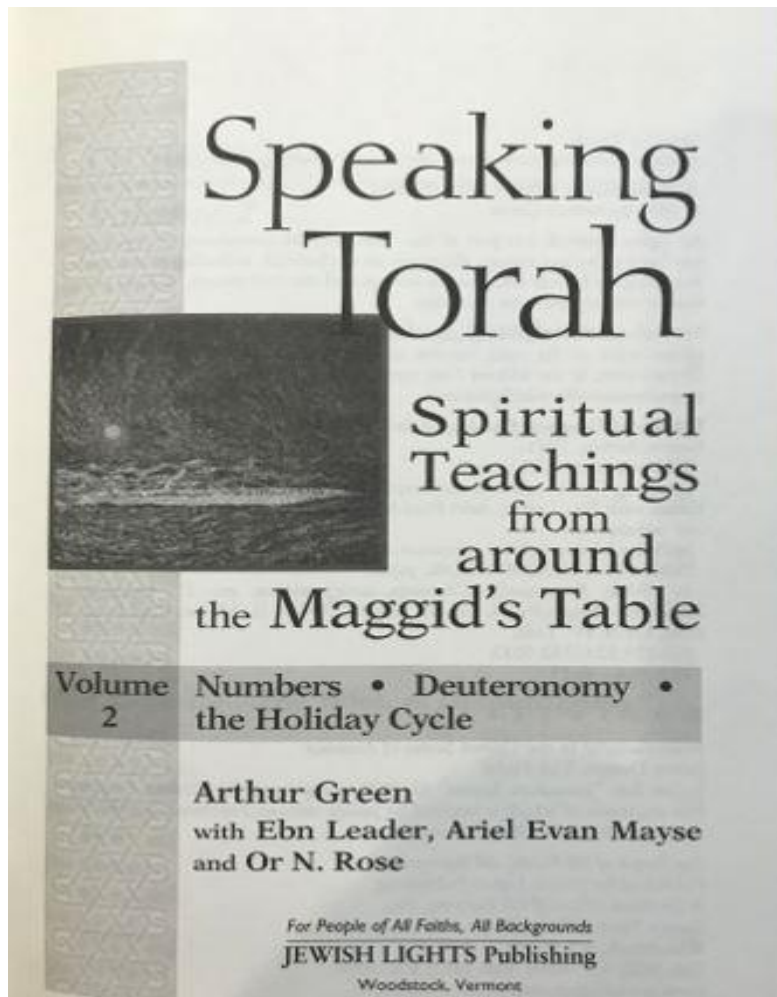

THE WEXNER FOUNDATION

FROM SUKKOT TO HANNUKAH

Rabbi Art Green | November 6, 2020

The eight days of Hanukkah stretch beyond the normative seven-day week, cosmologically referring to *binah*, the eighth *sefirah* from below, representing the contemplative mind that is the source of the lower seven qualities. This breaking of the cycle to reach back into a place of higher or deeper origins is also found in homilies for Shemini 'Atseret and for the placing of circumcision on the eighth day.

The claim that "*shekhinah* has never come down lower than ten" is offered in the Talmud to explain why a proper *sukkah* must be at least ten handbreadths high. Here Hanukkah, which is often described as a second Sukkot, offers the special "worldly" miracle of the *shekhinah* coming down even lower.

KEDUSHAT LEVI (KEDUSHAT HANUKKAH #5)

The Talmud teaches that the commandment of lighting Hanukkah candles should be performed "between sunset and the time when feet disappear from the marketplace" (b. Shabbat 21b).

... Know that the miracles our Creator has performed for us are divisible into three categories. There are hidden miracles and revealed ones. The revealed miracle, like those that took place for our ancestors in Egypt, including the ten plagues and the splitting of the Reed Sea, involved a change in the natural order. Everybody witnessed these miracles. But then there are hidden miracles, like those that took place in the days of Mordecai and Esther, things that appeared natural. First [the king] raised up Haman. Then, because he loved his wife, he had his friend killed for her sake. So too the [Hanukkah] miracle as mentioned in the *'al ha-nissim* prayer, "He handed over the many to the few, the defiled to the holy ..." etc., is a hidden miracle. It came about partly through battle; the same is true of the story of Judith. These really were miracles, not natural occurrences, but they happened in a secret way. This was noted by [Rabbi Loew of Prague,] the author of Or

ובחנכה הוא עת לקרב האדם אל ה' על ידי התורה, כמו מאז ומקדם בימי מתתיהו בן יוחנן כהן גדול. שהיוונים טמאו כל השמיים הם כל החכמות ולא נשאר כי אם פך אחד של שמן - היא התורה. ולא נשאר כי אם מעט מזער, ונעשה נס שלא היה כי אם מעט על יום אחד ודלקו שמונה ימים. כי העולם הוא נבנה על ידי שבעה ימים, ואחר כלות השבעה מתחילין עוד שבעה ימים אחרים, וזהו הנקרא שבעת ימי הבנין. ומתתיהו בן יוחנן היה עובד את ה' בשכל גדול, וזהו כהן גדול, והמשיך בעבודתו להאיר שמונה ימים, היינו מעולם הבינה, להאיר שמונה הנרות.

ולכן נר חנוכה הוא למעלה משלושה [טפחים], שלא תהא כארעא סמיכטא, ולמטה מעשרה, כי מעולם לא ירדה שכינה למטה מעשרה (סוכה ה.). רק שה' חושב מחשבות "לבלתי ידח ממנו נדח" (שמואל ב י"ד) היה על ידי נס שה' כביכול מוריד למטה מעשרה ומתקרב אל האדם להשיבו ולהחזירו אליו. היינו שהשמן מרמז על חכמה, ויה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה" (משלי ב:ו), ומלמד את האדם שכל איך לעבוד את ה' יתברך בשכל ותבונה. וכל זה הוא על ידי מצות הדלקת נרות חנוכה, וכאז כן עתה בכל דור בבוא עת וזמן מצוה זו...

קדושת לוי

(קדושות לחנוכה ה')

ועתה אבאר על מאמר חז"ל: מצות נר חנוכה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק (שבת כא:)...

דע כי הנסים אשר עשה לנו הבורא ב"ה מתחלקים על שלשה אופנים. כי הגה יש נסים נסתרים, ויש נסים נגלים. הנסים הנגלים, כמו שנעשו לאבותינו במצרים, כמו דצ"ך עד"ש באח"ב (עשר המכות) וקריעת ים סוף, שהם שנוי טבעיים, והכל ראו באלו הנסים. ויש נסים נסתרים, כמו

- קכ"ז -

Hadash, who said that the miracle of Hanukkah came about partly through natural means. Our teacher R. Dov Baer taught that the revealed miracle is called "day" and the hidden miracle, like that of Purim and Hanukkah, is "night." It is something that is not known to all, like the night in which not everyone can see.

Now the hidden miracles themselves may be divided into two categories. The first includes Purim, when the Cause of Causes Himself brought things about without any activity on the part of those below. He foiled Haman's intent, brought retribution on his head, and saved us from the hands of all our oppressors. No one down here did anything.... But on Hanukkah the Hasmonean and his sons did act and fight God's battles. God only intervened by "handing over the many to the few and the strong to the weak," but He did so with human help.

There are thus three levels of miracle. The great miracle called "day" is that of the Exodus from Egypt, where nature is changed. Less than that is Purim, which seems partly natural, called "night" by our master and teacher, a hidden miracle without human aid.

And the third level, less than Purim, is that of Hanukkah, a hidden miracle in which there is human participation.

That is why, following the [fall festival season], Hanukkah comes first, then Purim, and then Pesah. "We go up in holiness, and not down" (b. Shabbat 21b). We draw forth the lights and grace of Hanukkah, which are not so great, since this was a hidden miracle accomplished with human help.... Then we rise up to Purim, a hidden miracle in which humans did not act... and then we rise again to the holy state when we can receive the great lights of Pesah, the revealed "daytime" miracle that is seen by all....

If a person has no faith, God forbid, in hidden miracles, but thinks that the sun simply rises every day and the moon each night, that at night he sleeps and wakes by day, or that whoever does much business will get rich, or that the one who travels far will profit, or that medicine aids the sick—such a person sees all this as just ordinary. But when he sees the hidden miracles that the Creator has wrought, placing the strong in the hands of the weak, or the fall of Haman, and even more so the revealed miracles, he will come to see that there is nothing ordinary about the way the world works. It is God who releases the bound and raises up the fallen, who rolls away light before darkness, creating both light and dark; it is God who brings healing to the sick....

This is why the *mitsvah* is to be performed "between sunset and the time when feet [*regel*] disappear from the marketplace." The setting sun refers

בימי מרדכי ואסתר שהיה כמדומה שהוא טבעיית. שבתחילה גדל את המן ואחר כך אהב את אשתו והרג אוהבו בשביל אשתו. וגם הגם הנוכח ב[חמילת] על הנסים ישמטר רבים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים כ"י - והנה גם נסתר, שהמה בדרך מלחמה, וגם מעשה יהודית היה קצת בטבעים. אמנם באמת מעשה נסים ולא טבעיית, אבל גם נסתר היה ולא גם נגלה. וכן מבורך באור חדש שחיבר בעל גור אריה [מהרי"ל], שגם תנוכה היה קצת טבעיית. גם אדוננו מורנו בוצינא קדישא הרב דוב בער ז"ל אמר שגם נגלה כמו במצרים נקרא יום, שמאיר לכל, וגם נסתר כמו תנוכה ופורים נקרא לילה, שאינו ידוע לכל כמו לילה שהוא חושך ואינו מאיר לכל.

והנה הנסים נסתרים נחלקו לשני בחינות: בחינה אחת כמו פורים, שהי' יתברך עילת כל הפילות הוא סבב הסיבה בעצמו ובכבודו בלי שום פעולה מהתחתונים, עד שהפר עצת המן הרשע והשיב לו גמולו בראשו והציל אותו מקף כל העריצים, והתחתונים לא עשו כלום שום פעולה... אבל בתנוכה עשו התחתונים איזה פעולה, כי השמונאי ובניו גלחמו מלחמות ה' ועשו פעולה, רק שהי' יתברך עשה שלא בדרך הטבע ומסר גבורים ביד חלשים, אבל היה באיזה סיוע תחתונים.

נמצא הם שלשה מדרגות. גם דיציאת מצרים היה שינוי טבעיית והוא נקרא יום, והוא גם גדול. וקטן ממצרים הוא פורים, שהיה בטבעיית קצת. גם נסתר, והוא נקרא לילה כאשר כתבתי בשם אדוננו ומורנו ז"ל, אבל לא היו בסיוע התחתונים. וקטן מפורים גם תנוכה, שהיה גם נסתר וגם סיוע מתחתונים.

לכן אחר ראש השנה ויום הכפורים ושמיני עצרת... בתחילה תנוכה, ואחר כך פורים, ואחר כך פסח, כי "מעלין בקודש ולא מורידין" (שבת כא). כי אנו ממשיכין ההארה של הנסים והחסדים של תנוכה, שהמה אינם כל כך גדולים, שהוא גם נסתר בסיוע התחתונים... ואחר כך מעלין בקודש ומקבלין ההארה מהחסדים ומנסים דפורים שהוא גם נסתר אבל לא היה בו סיוע תחתונים... ואחר כך מעלין בקודש ומקבלין ההארה יותר גדולה בנסים וחסדים דפסח, שהיה בו גם נגלה שהוא דומה ליום שמאיר לכל...